

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

40 JAAR

BELEEF DE NATUUR!

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbodienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpetten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezeweg 40a
7771 TG Hardenberg
0523-264456
www.autoveurink.nl

"Bloemenhuis
Linz"

Voorstraat 46 - Hardenberg - Tel. 0523 - 26 35 53
info@bloemenhuislinz.nl - www.bloemenhuislinz.nl

www.misker.nl

Twee ijzersterke merken onder één dak

Voorwoord van de voorzitter

Het is al weer 40 jaar geleden dat op 11 januari 1984 ene Ton van der Lichte enige natuurliefhebbers in Hardenberg bij zich thuis uitnodigde om te komen tot een Natuurvereniging. De oprichting werd een feit en men besloot zich vanaf het begin aan te sluiten bij de landelijke organisatie van het 'Instituut voor Natuurbeschermingseducatie', beter bekend als het IVN.

Om een breder draagvlak te krijgen werd de gemeente Gramsbergen er bij gevoegd. IVN afd. Hardenberg-Gramsbergen. Bij de gemeentelijke herindeling kwam ook Ave-reest/Dedemsvaart er bij. De naamgeving is dus niet meer helemaal correct. Verandering van titel kost behoorlijk wat bij de notaris. We hebben het maar zo gelaten. In de publicaties is het nu gewoon: IVN Hardenberg.

We werden een van de grootste IVN afdelingen en met een kleine driehonderd leden is dat nog steeds zo. Veel activiteiten zijn georganiseerd in die 40 jaar! Ontzettend veel excursies, maar ook het overzetten van padden (nu sterk geprofessionaliseerd!), vlinders, vogels, insecten, planten en paddenstoelen inventariseren en landschapsonderhoud. En dan mis ik nog veel activiteiten. Dank voor alle inzet. In de Handleiding voor Natuurgidsen heeft Wiebe e. a. 20 natuurwandelingen vastgelegd, geweldig dat die kennis behouden blijft en een bron van inspiratie is. Waar de nadruk heel lang op de excursies lag zie je toch een verschuiving naar activiteiten van de werkgroepen. Laten we het publiek niet vergeten en ze trakteren op boeiende natuurverhalen.

Van de personen die er in het begin bij waren zijn een drietal gehuldigd de afgelopen ALV voor hun 40 jarig lidmaatschap. Ze zijn beloond met een oorkonde en de gouden IVN-speld. Proficiat! MAAR: er zijn ons in die 40 jaar ook heel wat leden ontvallen. We gedenken ze met respect voor wat ze hebben betekend voor onze afdeling en als mens. Namen kunt u zelf het beste invullen. Samen staan we op hun schouders en daardoor is het IVN niet weg te denken uit de Hardenbergse samenleving.

U leest in dit jubileumnummer herinneringen aan gebeurtenissen en personen en ik wens jullie daarbij heel veel leesplezier. Dank aan sponsoren en drukkerij die deze extra uitgave mogelijk hebben gemaakt. Het jubileum zelf willen we vieren op de avond van de langste dag van het jaar, nl vrijdag 21 juni. De aankondiging + uitnodiging ziet u in dit nummer en is ook apart verstuurd aan de leden. Ik wens ons allen een goede jubileumviering toe.

Jan van Hoek

Colofon

De Hommel

Afdelingsblad van de IVN afdeling
Hardenberg / Gramsbergen.
29ste Jaargang, jubileumnummer

Secretariaat:

E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:

Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:

Cock en Jacqueline Slootweg.

Aan deze uitgave werkten mee:

Abe Maaijen, Ans Naber, Ariane Kamerman, Cock en Jacqueline Slootweg, Feikje Beimer, Jan van Hoek, Jan Ruitenbergh, Jan ten Brinke, Janny Leenheer, Julian Overweg, Lars en Jari Kampjes, Martha Deierkauf, Natuurwerkgroep, Nestkastenwerkgroep, Wendy Langemaat, Wiebe Tolman

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem.

Online actief op:

<http://www.ivnhardenberg.nl>

<https://ivnhardenberg.waarneming.nl>

<https://www.facebook.com/IVNHardenberg>

<https://www.facebook.com/groups/natuurinhardenberg>

Inhoudsopgave

- 3 Voorwoord / Colofon / Online actief op....
- 4 Uitnodiging, IVN Hardenberg-Gramsbergen 40 jaar
- 5 Jubilarissen
- 6 Een portret van.....
- 7 Verslag wildeplanten cursus 2003
- 8 Markant, portret Wiebe Tolman
- 9 vervolg; markant / Hoe het begon
- 10 IVNers van het eerste uur / Welkom / Inleveren kopij
- 11 IVN natuurgidsenopleiding / Eten uit de natuur
- 12 Zaai wel, maai niet
- 13 vervolg; zaai wel maai niet / Een zeldzaam soort
- 14 Nestkasten werkgroep / Weetje
- 15 Kiemkracht
- 16 IVN en het 1000 soortenjaar
- 17 Vogelwerkgroep / Insectenwerkgroep
- 18 Wildeplantenwerkgroep
- 19 Nestkastjes controle
- 20 De kievit
- 21 Uitnodiging 25-jarig IVN, 2009
- 22 Het bestuur / Werkgroepen / Hout voor de open haard

IVN Hardenberg-- Gramsbergen 40 jaar

UITNODIGING

Aan alle leden van onze vereniging

Vrijdagavond 21 juni 2024 vieren we samen het 40-jarig jubileum bij De Koppel aan de Vechtstraat in Hardenberg. U mag binnenlopen om 18.30u en om 19u komt wethouder Alwin te Rietstap ons kort toespreken. Om 19.30u vertrekt de Bateau de Napoleon voor een vaartocht naar de Zwiesenberg en uiteraard weer terug. Bij deze vaartocht kunnen maximaal 30 personen mee.

Voor de anderen is er de mogelijkheid van een wandeling door het Vechtpark olv Peter Fleurke of zich bij De Koppel te vermaken. Aan het eind van de avond is er de nachtvlin-deropstelling in de Koppeltuon olv Jari en Julian.

De koffie en een verrassing zijn gratis. U krijgt twee consumptiemunten om in de boot en/of bij De Koppel te besteden. De overige consumpties zijn voor eigen rekening. Verder zijn er geen kosten aan verbonden. Natuurlijk zetten we nog wel een collectebus neer. We willen de eenmalige jubileumkosten niet ál te hoog laten oplopen.

Uiteraard willen we graag weten hoeveel personen gebruik maken van de uitnodiging om allerlei zaken zo goed mogelijk te regelen.

U kunt zich tot uiterlijk 10 juni per mail opgeven bij janruitenberg@hotmail.com

Als u aan de vaartocht wilt meedoen, geef dat dan uitdrukkelijk aan, want vol=vol . De aanmeldingen worden op volgorde van binnenkomst verwerkt. Indien aan de orde wordt u op de wachtlijst geplaatst. U krijgt van ons een ontvangstbevestiging.

Jubilarissen

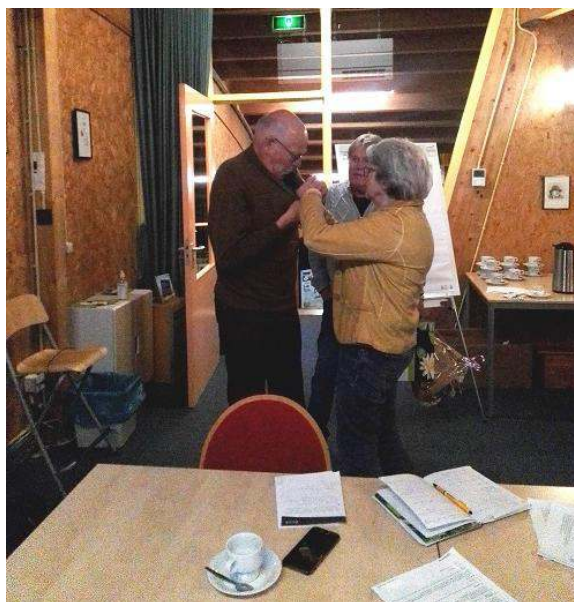
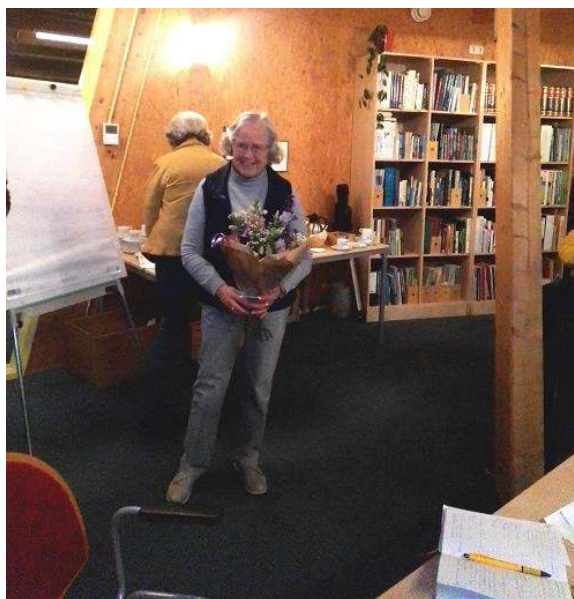
Uit handen van onze voorzitter werden mw. Kamer en mw. Bakker verrast met een woordje van dank voor hun 25-jarig jubileum bij het IVN. Janny Leenheer spelde het bijbehorende zilveren speldje op en Bertil Haring overhandigde de bloemen.

Mw. Kamer nam het speldje in ontvangst namens haar onlangs overleden man.

Mw. Versteeg was niet aanwezig.

Ook werden de 40-jarig jubilarissen: Gerrit Hankamp, Rein Lont en Jan van Hoek verrast met woord van dank en een gouden speldje welke ook door Janny werd opgespeld. Ook kregen ze een oorkonde uitgereikt namens het Landelijk IVN. Bertil deelde de bloemen uit.

Jan van Hoek kreeg uit handen van Bertil ook de oorkonde uitgereikt en een woord van dank voor zijn 41-jarig jubileum.

Een portret van...

Rein Lont

Het is een zonovergoten dinsdagmiddag wanneer we op bezoek gaan bij Rein Lont. Het huis ligt verscholen in het groen en het is even zoeken, de bel is onvindbaar alleen een grappig bordje met “we bint in de tuune”.

Langs struiken en bomen, via een speurtocht, vinden we het echtpaar Lont. Lekker lui in makkelijke stoelen. Ik draai me om en zie een prachtige tuin met een vrij en fraai weids uitzicht op de Vecht omringd door landerijen, afgeschermd door bomen en heel in de verte de weg met razende mini-autootjes.

We zijn op bezoek bij een echte jubilaris, Rein is 40 jaar lid net zo lang als dat onze vereniging dit jaar bestaat! Rein is op 14 augustus 1939 in Het Bildt in Friesland geboren en heeft nog een zus. In augustus is er weer een jubileum dan is Rein met zijn grote liefde Corrie 60 jaar getrouwd. Samen hebben ze twee dochters drie kleinkinderen en één achterkleinkind. Terwijl we lekker buiten zitten aan de thee begint Rein te ver-

tellen.

Hij is gek op de natuur, vooral van bomen, maar dat komt door zijn werkverleden. 40 jaar lang was Rein inspecteur van bouw en woningtoezicht. Met name het toewijzen van kapvergunningen. Maar bij Rein was het wel zo, werd de vergunning toegewezen dan moest er wel iets nieuws voor worden terug geplant.

40 jaar geleden is Rein lid geworden van het IVN. Rein gaat zelfs de natuurgidsencursus doen daar was veel animo voor in die tijd. Hij betaalde de cursus zelf om geen verplichting te hebben. Maar het gidsen was wel leuk om te doen, groepen van de camping wat te kunnen bijbrengen over de natuur. Samen met Herman, die veel wist te vertellen over de bomen, waren dit ook leerzame wandelingen voor Rein.

Het gidsen was maar net wie er die dag kon, regelmatig ging hij ook met Tinus op pad, het waren mooie tijden, maar wanneer je 85 bent lukt dat niet meer. Rein heeft ook mooie herinneringen aan de vakanties van jaren geleden. Ze begonnen met een tentje maar later werd dat een caravan. Het was een sportief stel want de fietsen gingen mee en op mooie plekjes werd er veel gefietst. Vooral toen de kinderen de deur uitwaren maakten ze een mooie fietstocht langs de Loire, Frankrijk is een heerlijk vakantie-land. Maar omdat ze zo graag in de mooie natuur vertoeven zochten ze de fraaiste plekjes op. De bijzondere reis naar de Noordkaap, is een reis om nooit te vergeten. Maar in ons kleine Nederland kun je ook voldoende genieten, daar is ons land groot in.

Rein krijgt pretoogjes als hij over de enorme verscheidenheid aan natuur in ons land vertelt. Zo gingen ze samen op de fiets van Duinkerken naar Lauwersoog, dit was een heel eind fietsen maar je komt langs zulke mooie dorpen en plekjes dat dit zeer de moeite waard is. Een aanrader voor iedereen vertelt Rein, wie nog een sportieve en mooie uitdagende vakantiebezigheid zoekt, maak een fietstocht door Nederland en neem je tentje mee. We zitten nog steeds buiten, het liefst is Rein altijd buiten niet dat er nog verre tochten worden gemaakt, maar ieder moment van de dag kun je genieten van de seizoenen, kijk om je heen hoe mooi alles weer is uitgelopen. Door al die nattigheid groeit alles uitbundiger dan ooit.

We zitten in de tweede theeronde want Corrie zorgt goed voor ons en is net zo'n natuurmens als Rein. Zo vertelt ze enthousiast wat er allemaal in de tuin rondscharrelt. Een zielig egeltje deed er wel erg lang over om een schuilplekje te vinden in het rijklijke bosschage achter in de tuin.

En op een morgen stond er ineens een ooievaar midden op het gras, probeer daar maar eens ongezien een foto van te maken, dat lukt dus niet, want ze hebben alles in de gaten. Wanneer ik al deze bijzondere verhalen hoor besef ik heel goed dat de natuur als een groene draad al meer dan 60 jaar door het leven van de familie Lont loopt. Het is niet alleen leerzaam maar een genot om te horen hoe ze nog iedere dag zich verwonderen om al dat moois daarbuiten. Nu wonen wij op een heel mooi plekkie zegt Rein en we hopen er nog lang van te kunnen genieten, ook al fietsen we geen rondjes meer. Het genieten van de bomen en al het moois om ons heen en dat we dat nog samen kunnen doen is het allermooiste wat er is.

Het motto van Rein en Corrie is: Eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met een vrolijk hart. Daar ben ik het helemaal mee eens.

Jacqueline.

Verslag wilde plantencursus (2003)

We hadden het in de Toren gelezen, mijn buurvrouw Janny en ik, er werd een cursus wilde planten gegeven bij De Koppel. Ik had nog nooit van het IVN gehoord en van die wilde planten wist ik niet veel, eigenlijk niets.

Op maandag 28 april 2003 stroomde De Koppel vol met maar liefst 21 cursisten. Er werd uitleg gegeven over het hoe, wat en waar we op zoek gingen waar al die planten te vinden waren en om het makkelijk te maken leerden we ook gelijk hoe ze er uit zagen en vooral hoe ze ze kunt herkennen.

Oeps dit was veel, maar heel goed opletten en in mijn kleine notitieboekje alles noteren. Wiebe en Herman waren onze gidsen en loodsten ons door de mooiste natuurgebieden. Snel ging het niet want er werden steeds weer nieuwe soorten ontdekt en dan doken de kenners, want die waren er ook bij, met een loepje op hun knieën en dat was een moment dat we allemaal probeerden mee te kijken.

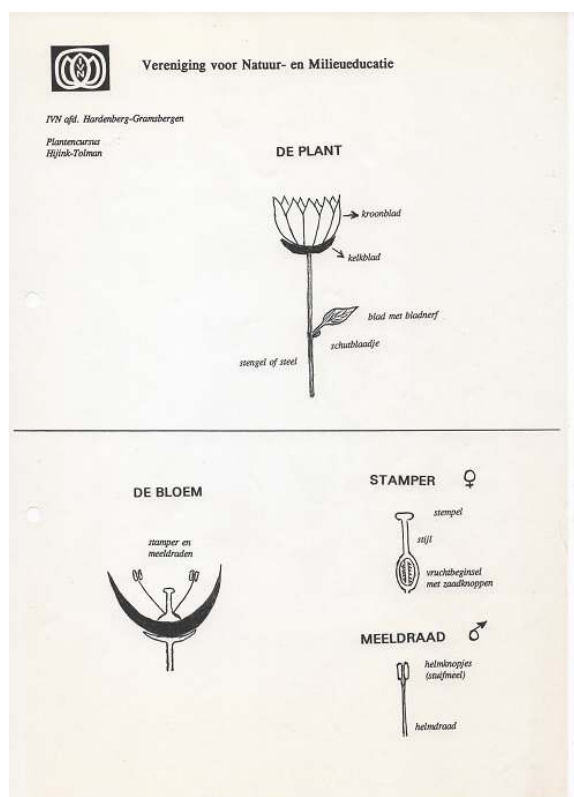
Er waren verschillende gebieden waar we 's maandags wel een keer naar toe gingen. Waaronder de Rheezermaten, de Heu of de Lange Kampen. Ook De Koppeltuon stond toen vol met wilde planten. Onze twee gidsen waren enthousiast en vertelde om beurten wat het voor een gebied was, wat er zoal groeide maar ook hoe ze vroeger waren ontstaan. Beiden hadden ze veel kennis over de natuur en de planten. Erg leerzaam natuurlijk en nu begreep ik een beetje wat het IVN inhield, daarom werd ik tijdens deze cursus lid. Wiebe zei: "word lid, dat is echt iets voor jou dan is de cursus gratis".

Op 12 mei gingen we met de hele meute naar het plas dras gebied en het had de laatste dagen veel geregend, maar er waren voldoende planten te bewonderen. We stonden in een halve cirkel terwijl Wiebe vertelde over dit bijzondere gebied en steeds een stukje achteruit liep, dit was niet zonder gevaar want ineens zakte Wiebe weg in de blubber en de rest van de avond modderde hij in zijn natte kloffie van plant naar plant.

Het waren soms ook moeilijke paden om te bewandelen, het was opletten geblazen, want bij een greppel waar iedereen soepeltjes overheen sprong gleed ik uit in de greppel. Vaak werd het laat en genoten we van de ondergaande zon. Eén keer moesten we schuilen onder een dikke boom voor een flinke onweersbui. Aan het eind van de cursus kregen we allemaal een interessante map waar alles in stond over de inhoud van de plantencursus, de soorten en de werking en hoe ze ze altijd kunt herkennen.

Ik vond dat onze gidsen heel veel werk hadden gemaakt van de cursus en als verrassing kregen we allemaal een certificaat uitgereikt.

Buitengroetjes Jacqueline.

Markant

Markante figuren worden niet geboren, die ontwikkelen zich zo gedurende hun leven. Het zijn mensen met een visie, ideeën, idealen en vooral een wil. Wiebe Tolman is daar een goed voorbeeld van. Een Fries van geboorte en die afkomst en bijbehorend gedrag heeft hij nooit verloochend. Recht door zee en in zijn bewoordingen niet mis te verstaan.

Toen Wiebe Tolman in 1994 met pensioen ging spendeerde hij zijn tijd met het kweken van tropische vogels. Zijn lidmaatschap van de IVN zette hem met beide benen in de natuur om hem heen. Op het moment dat er een beroep op hem werd gedaan om werkzaamheden uit te voeren draalde hij niet. Hij greep het met beide handen aan en vormde een groep IVN-ers om zich heen die werkzaamheden verrichtten in de natuur. Zijn scherpe inzichten, organisatorische en verbale kwaliteiten waren bestuurders niet ontgaan. Hij werd door Gerrit Hankamp ge-

vraagd om voorzitter van de IVN te worden. Na wat wikken en wegen aanvaardde hij die functie. Zijn stijl van leiding geven, de humor en gevatheid waarmee hij dit bracht waren een zegen voor de vereniging. Hij was tevens een pragmatisch mens en dacht niet in problemen, maar in oplossingen. Om de leden te informeren werd er door Joke Beuselaar regelmatig een dubbelgevouwen A4-tje bij hen bezorgd. Niet via de post. Het was een taak voor enkele goedwillende leden. Hij stelde voor om die berichten te bundelen en er een krantje van te maken. Hij kreeg mandaat en hij bedacht de naam 'De Hommel'. Naar het insect dat vliegt van bloem tot bloem om iets te halen, nectar en om iets te brengen, stuifmeel. Wiebe regelde sponsoren en liet het krantje op diverse plekken in Hardenberg neer leggen, o.a. in de bibliotheek. Het had een onverwacht en zeer positief effect, want het ledenaantal steeg daardoor behoorlijk.

Wiebe is een man die prachtig kan verhalen en geniet van de voorvallen tijdens het vergaderen of bij het werken in de natuur. Bij het afzagen van een fijnspaar werd aan een natuurwerker gevraagd om het boompje om te drukken. Dat gebeurde niet volgens voorschrift en de top kwam rechtstondig naar beneden en schampte het gezicht van de ongelukkige. Die greep direct naar zijn oren. "Mijn gehoorapparaten zijn weg!" Een flinke zoekactie volgde. Helaas zonder resultaat. Dat kon toch niet mogelijk zijn. "Had je ze wel in?" vroeg Wiebe. Schouderophalen volgde. Arie Roelant had in die tijd al een mobieltje en belde vrouwlief van het slachtoffer. "Ach joh, hij heeft ze helemaal niet in!" schamperde de dame. "Ze liggen hier naast de telefoon" Bij die herinnering springen de tranen van pret in Wiebes ogen om het aan te vullen met: "Zoiets kun je toch niet bedenken!" Dan was er die excursie naar de Karshoek. Vroeg iemand in de jaarvergadering of er een duidelijke begin- en eindtijd vermeld kon worden. Hij was nogal stipt. De start was op de parkeerplaats naast het station. In het programmaboekje stond 'Excursie Karshoek 9-12'. Te lezen als van 9 tot 12. Op tijd wilde de groep vertrekken. "We missen er nog 1!" werd er geconstateerd. De bewuste vragensteller kwam te laat aanlopen, werd erop aangesproken en mopperde: Als er staat dat je om 12 over 9 gaat starten, dan moet je niet om 9 uur weg gaan. Hilariteit alom.

De contacten met Staatsbosbeheer onderhield hij keurig en daar zag men ook dat Wiebe, als coördinator, veel werk verzette en veel voor elkaar kreeg. Soms is alles even te veel en van de jaarlijkse vrijwilligersavond, dit keer in Olst, zag de 85-jarige Wiebe af. Bij aankomst van de leden van de werkgroep Kwam Nico Arkes, boswachter van SBB op hen af. "Waar is Wiebe? We hebben een verrassing voor hem!" Wiebe werd gebeld en na die oproep sjeesde hij naar Olst om net op tijd op het podium te verschijnen. Hij was gekozen tot 'vrijwilliger van het jaar'. De plichtplegingen werden afgehandeld waarbij een wisseltrofee werd overhandigd. Aan het slot van de ceremonie klonk op eens van achteruit de zaal á capella het lied, op de wijze van 'mooi man', dat hij op zijn 85-jarige verjaardag als aubade kreeg bij hem aan huis:

Wij beul'n in de bossen, onze armen doen soms zeer.
Wij willen dan wel stoppen moar, een boom valt doar al weer.
Het holt dat mut an stukken, zegt Wiebe met gezag.
Een slavendriever is Tolman, moar ientie met gezag.
Wij zegt dan Wiebe Tolman, dit werruk dut ons machtig goed.
Wiebe Tolman, leiding kun ie geven, ja dat zit oe in het bloed.

En zingen kunnen de mannen van Wiebe. Bij een verjaardag zette hij altijd in en klonk het 'Lang zal hij leven' uit meer dan 20 mannenkelen. Het verbaast eenieder elke keer weer dat ondanks dit geweld het dak nog op het onderkomen zit.

Met Herman Hijink gidste hij en onderwees zo vele groepen. Ze hadden natuurlijk niet alle wijsheid in pacht, maar Herman Hijink onthulde eens hoe ze moeilijke vragen omzeilden. "Wat is dat voor plantje?" vroeg bijvoorbeeld een deelnemer. Als Herman het niet wist zei hij vlug: "Moet je nou eens zien wat voor bijzonders ik hier zie!" De aandacht was daarmee verlegd en de gedachte, dat deze twee mannen bijna alwetend waren op natuurgebied, in stand gehouden.

Met Gerrit Hankamp was Wiebe jarenlang de drijvende kracht achter de IVN-afdeling. Zonder hen was de IVN afdeling Hardenberg-Gramsbergen nooit geworden tot de vereniging die het nu is. Nog steeds is deze markante persoonlijkheid van 90 jaar actief bij de natuurwerkgroep. En al brengt de leeftijd met zich mee dat alles niet meer vlot en vanzelf gaat,

toch blijft hij trouw komen, want machinaal hout kloven gaat nog prima en kunnen de natuurwerkers putten uit zijn rijke ervaring.

Wiebe Tolman, een markante man, een dienend mens en een sturende leider, waar IVN Hardenberg-Gramsbergen veel aan heeft te danken en zonder volledig te zijn geweest hebben we een klein inkijk willen geven in zijn daden. Wat vooral overheerst is dankbaarheid en vanuit de grond van ons hart zeggen we dan ook: "Wiebe, dank je wel voor wie je bent!"

Natuurwerkgroep

Hoe het begon

Hankamp was er bij toen het IVN werd opgericht! In het verslag van de eerste vergadering van 11 januari 1984 staat er nog een vraagteken bij de voornaam, maar al gauw wist iedereen wie Gerrit was: een gedreven natuurliefhebber en sinds kort bij Staats Bos Beheer in dienst. Nu als 80-jarige blikken we terug in zijn mooi appartement aan de Gedempte Haven in Hardenberg.

Tien personen waren er in totaal bij elkaar gekomen na de oproep van Ton van der Lichte om een afdeling van natuurvereniging het IVN op te richten: Rika Beuze, Dirk Brinkman, Erna Bruinsma, Arend Diepenveen, Sjaak van Dijk, Gerit Hankamp, Jan van Hoek, Ilse Leeuwenburgh (kersverse echtgenote van Sjaak), Ton vd Lichte en Wietske Tack waren er bij.

Gerrit was 40 en kwam oorspronkelijk uit de bouw, in het begin van de jaren 80 was de rentestand heel hoog en er kwam slaptte in de bouw. De natuur was de uitlaatklep van Gerrit en dat viel ook de gebiedsbeheerder van SBB op. Eenmaal bij SBB kwamen ze iemand tegen in het Vechtdal, Ton vd Lichte, die onderzoek deed naar zeggesoorten. Nee, er was geen natuurvereniging in Hardenberg.

Met het IVN, Instituut voor Natuurbeschermingseducatie kwam daar verandering in! Het idee van laten zien hoe mooi de natuur is stond Gerrit aan en kwam er bij. Samen

met Sjaak, ook SBB, hebben ze veel kennis ingebracht. En door de gidsencursus van het IVN werd hij ook veel gevraagd door SBB om excursies te verzorgen in het Engbersdijkveen en het Vechtdal.

Gerrit heeft heel veel excursies opgezet en geleid: Junner Koeland, Engelandse Bos, Rheezer Belten enz. En die keer bij De Groote Scheere, dauwtrappen op Hemelvaartsdag. Aanwezig met twee gidsen kwamen er 75 mensen op af!!

Aan De Lange Kampen heeft Gerrit ook herinneringen. Bij controle als SBBer kwam hij de ingeschaarde kudde koeien tegen en de stier kwam op hem af. Vliegensvlug in de dichtstbijzijnde eik met een hoog wortelgestel gevluht en daar heeft hij een paar uur gezeten. . . Tijdens de excursie van dit jaar, begin mei, hebben we de boom nog bewonderd. Foto is bijgevoegd. Zie je het voor je? Gerrit op zijn troon!

In de vele herinneringen die we samen hebben opgehaald heeft Gerrit nog een echte waarschuwing. Vlak bij zijn geboortegrond Bruchterveld ligt de pingo ruïne Het Nieuwe Veen. De route is opgenomen in 'het boekje van Wiebe' (nr. 14). Ga er nooit alleen naar toe want alleen Gerrit weet 'waar de paaltjes staan' bij het lopen over de uiterst slappe bodem! (het is trouwens de diepste pingo ruïne van West Europa).

Samen met Wiebe zat Gerrit minstens 17 jaar in het bestuur, steunpilaren van de vereniging. Hij heeft het als een prachtige tijd beleefd, professie en hobby vielen gewoon samen.

Tekst: Jan van Hoek

IVNers van het eerste uur; Sjaak en Ilse van Dijk.

Ilse was een tiener met belangstelling voor de natuur, vooral de planten hadden haar aandacht. Ze woonde in Wageningen en ging dat jaar op IVN zomerkamp naar het Engbertsdijkveen in Kloosterhaar. Op een mooie dag gingen ze met het treintje het veen in om te werken, maar och heden, ze waren een partij schoppen vergeten mee te nemen. Of Ilse samen met de jonge SBB medewerker, die de locomotief van het treintje kon bedienen, terug wilde om het gereedschap op te halen? Dat wilde ze wel! Normaal porde Sjaak de loc wel wat op, maar deze rit duurde hem niet lang genoeg. Uiterst langzaam hebben ze het gereedschap opgehaald en de tijd nuttig besteed. Het werd een romantische rit met gevolgen tot op de dag van vandaag: trotse opa en oma van vier kleinkinderen met de vijfde op komst.

Ik zoek ze op in hun idyllisch gelegen huis in Nijverdal. Twee honden komen mij bij de deur hartelijk begroeten, een klein keffertje springt ruim een halve meter de lucht in en de grote Zwitserse Sennen is argwanend. Ze heeft een nest prachtige puppies. De grote bak staat in de woonkamer. Wie zo'n mooi beestje wil mag zich melden.

Ilse was IVNer van huis uit, Sjaak werd het in Hardenberg. Het jonge paar woonde aan de Bruchterbeekweg. Ilse deed vooral mee als plantendeskundige en Sjaak was als SBBer een bommenman. De beginnende gidsen kregen veel informatie van ze mee. Hun huis was in het begin de plek van de vergaderingen. Al gauw werd Sjaak helemaal in beslag genomen door het werk (muggenplaag in Kloosterhaar!) Vandaar nu nog steeds het Muggendorp in carnavalstijd. De tijd van Ilse ging ook op aan de korfbalsport en enkele jaren later aan het moederschap.

Ze waren belangrijk in de opstartfase van het IVN in Hardenberg. Door de verhuizing naar de Nijverdalsebergweg aan de voet van de Noetselerberg verdween het IVN naar de achtergrond, maar niet de liefde voor de vrije natuur. Die hebben ze nu nog steeds rondom hun huis. Sjaak werkte in de Hardenbergse tijd als beheerder van het Engbertsdijkveen en het Vechtdal en heeft zijn verhalen na het stoppen met werken verwoord en verbeeld in een goed leesbaar boek: *Vreemde Vogels*, verhalen van een boswachter. De prachtige tekeningen heeft Sjaak zelf gemaakt. Een zelfportret met gewaardeerde collega Gerrit Hankamp maakt het verhaal compleet.

Tekst: Jan van Hoek

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden

Ewout Suithoff, Hattem

Elsemiek Scholten, Ommen

Lars Kampjes, Slagharen

Inleveren kopij

Kopij voor het jubileumnummer inleveren eind mei
Aantal woorden per artikel: 400 tot 500 woorden.
Graag foto's apart inleveren als JPG-bestand.
Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen

IVN-natuurgidsen-opleiding.

In januari 2020 zijn wij (Wendy Langemaat en Jan Ruiten-berg) gestart met de IVN-natuurgidsenopleiding bij NGO Drenthe in Assen en Roden/Norg. Het is een prachtige en leerzame opleiding.

De opleiding vraagt een mentor van de eigen afdeling voor de opvang en begeleiding van de cursisten. Aart Bentsink heeft zich opgeworpen om onze mentor te zijn. Van een mentor wordt veel gevraagd. De mentoren moeten namelijk een soort gastvrouw/gastheer zijn voor de cursisten. Ze moeten zorgen voor binding tussen cursist en de IVN-afdeling bv door kennis te laten maken met (de werkgroepen) van de IVN-afdeling, uitnodigen voor excursies en andere afdelingsactiviteiten, ideeën/wensen aanreiken over snuffel- /doestages en onderzoeksgebieden.

In de eindfase van de opleiding bespreekt de mentor de ideeën met cursisten over inhoud/contouren/onderzoeksvraag educatief eindwerkstuk, begeleidt het proces, leest de halffabricaten/concepten, geeft inhoudelijke adviezen, loopt mee in het veld en reikt extra biologische/ecologische informatie aan, koppelt de bevindingen naar het opleidingsteam en is aanwezig zijn bij tussen- en eindpresentaties.

Al met al een hele verantwoordelijke taak. Echter tijdens de gehele opleiding heeft corona behoorlijk veel roet in het eten gegooit. We konden mondjesmaat samenkomen. We moesten afstand houden. We kregen deels online les. De buitenactiviteiten moesten worden uitgesteld. De opleiding duurde bijna twee jaar i.p.v. 1,5 jaar. In deze corona-periode zijn door IVN Hardenberg-Gramsbergen nagenoeg geen activiteiten georganiseerd, waarvan wij, als cursisten, konden leren. En ook de contact momenten met de mentor waren daardoor beperkt. Toch hebben we aan Aart een goede mentor gehad. Hij was aanwezig op de momenten dat het kon en gaf ons aanwijzingen en liet ons merken dat we op de goede weg waren. We zijn op 6 november 2021 geslaagd als IVN Gids en daar zijn we blij mee.

Wendy Langemaat en Jan Ruiten-berg

vlr: Aart Bentsink, Wendy Langemaat en Jan Ruiten-berg

Eten uit de natuur

Bijna 10 jaar geleden begonnen we met de activiteit 'Eten uit de natuur'. Dit om de mensen bekend te maken met wat de natuur ons allemaal te bieden heeft. De natuur zit vol eetbare planten. Tegenwoordig zijn we niet meer gewend als verzamelaars of jagers rond te trekken. We kopen ons eten gewoon in de supermarkt om de hoek. Toch kan je nu nog in de bermen, langs de waterkant, in het bos en in je achtertuin allerlei bloemen en planten vinden, die je maaltijd omtoveren tot een heerlijk gerecht.

'Eten uit de natuur' startte als activiteit voor kinderen, maar al gauw werd het een activiteit voor volwassenen. Door de jaren heen hebben diverse IVN-gidsen de begeleiding op zich genomen, zoals Herman Hijink, Peter Fleurke en Marjke Hagg. De eetbare planten die gevonden waren, werden verwerkt in een soep. Of zoals John Roeden het ooit geformuleerd heeft in een persbericht: in een lekkere 'cup-a-flora-soup'.

De voorbereiding hiervan lag in handen van Marlis Hoek. Als basis maakte ze al een megapan met een heerlijke bouillon, allerlei groenten, vegetarische balletjes en crou-tons. Het Koppelteam zat al te spinnen tot de soep klaar was. Want dan was het aanschuiven bij de gasten en met z'n allen genieten van het moment en de soep. Voor dit jaar staat 'Eten uit de natuur' niet gepland. Maar wie weet wat de toekomst brengt.

In ieder geval een bedankje voor iedereen die deze leuke activiteit mogelijk heeft gemaakt!

Ariane Kamerman
medewerker De Koppel

Eten uit de natuur met Herman Hijink als gids.

De voorbereidingen met Peter Fleurke en Marlis hoek

Zaai wel, maai niet

Een halve eeuw geleden bezocht ik samen met mijn vader een heel bijzondere man. Hij had net als mijn moeder een centrifuge. En net als haar had hij onder de uitloop daarvan een emmertje geplaatst. Maar in plaats van water liep er uit deze brommende ton vloeibaar goud. Ik was diep onder de indruk. Toen ik ook nog mijn vinger door de stroperige vloeistof mocht halen en ervan mocht proeven was ik helemaal verkocht. Wat een geweldige man!

Huub Weterings imkert met korven

Oude mannen

Kromgebogen schuifde hij door zijn schuurtje en pakte twee potten honing voor mijn vader. Wekenlang aten we deze honing 's morgens op onze boterham. Later die zomer troffen we op een boerenmarkt een andere imker, niet kromgebogen maar wel heel oud. Al vond ik toendertijd iedereen heel oud die ouder was dan mijn vader. Hij tilde een raat bijen uit zijn demonstratiekast en wees de koningin met haar schildje aan. Vanaf die tijd was ik volledig van overtuigd dat alleen heel oude mannen imkers konden zijn. Lange tijd was dat ook zo. Ruim een eeuw geleden veranderde de manier van imkeren nogal. Vrijwel iedere boer had meerdere gevlochten korven op zijn erf staan en haalde wat extra inkomen uit de verkoop van honing. Met de introductie van houten bijenkasten waar losse raampjes in hingen kon de imker zich veel meer bemoeien met zijn bijen. Voor de afgenomen honing gaven zij de bijen suikerwater in de plaats om de dames zo een wintervoorraad te kunnen laten maken. Imkers verenigden zich en gingen gezamenlijk suiker inkopen en raampjes timmeren voor in hun kasten. Waar nodig hielpen zij elkaar en uiteraard gingen ze op pad om bijenzwermen te scheppen. Al verdiepten zij zich ook meer en meer in het voorkomen van het zwermen van de bijen. De imker had op die manier veel meer controle over zijn bijen en aangezien omwonenden niet altijd blij zijn met een zwerm in de tuin was dat ook mooi meegenomen.

Eeuwfeest

Veel imkerverenigingen vierden in de afgelopen jaren hun eeuwfeest en vrijwel alle verenigingen hadden het twintig jaar geleden zwaar. De imkers werden ouder en ouder en nieuwe imkers kwamen er nauwelijks bij. De komst van de varroamijt was een ramp, bijenvolken bezweken onder de virusdruk (varroamijten dragen virussen met zich mee waar honingbijen niet goed tegen kunnen) en menig imker stopte ermee. Maar dankzij dit probleem kwam er ook meer aandacht voor honingbijen en imkers en langzamerhand traden er nieuwe imkers toe tot de gelederen.

Uiteraard zijn er nog (professionele) imkers die zich vooral richten op het winnen van honing en ook voor de hobby-imkers blijft honing een heerlijke beloning voor de zorg voor hun bijen. Maar de imkers zijn inmiddels niet alleen meer oude mannen die geheimzinnig bezig zijn in oude schuurtjes. Inmiddels zijn er meer en meer vrouwen gediplomeerd imker en weten ook jongeren hun weg naar de beginnerscursus te vinden. Nieuwsgierigheid naar het functioneren van een bijenvolk is vaak een belangrijke reden om de cursus te volgen. De Nederlandse Bijenhouders Vereniging (NBV) heeft net als de meeste aangesloten verenigingen biodiversiteit inmiddels hoog in het vaandel staan. Menig vereniging heeft de omgeving van de verenigingsbijenstal omgetoverd tot een waar insectenparadijs. Want wat goed is voor honingbijen is ook goed voor wilde bijen en andere insecten.

Biodiversiteit rond de inrichting van een bijenstal

Jeugdige interesse in honingbijen

Bloemarmoede

Waar insecten in veel gebieden last van hebben is bloemarmoede. Onvoldoende nectarleverende planten. Soms wijzen mensen dan naar de honingbijen, die veroorzaken volgens hen het probleem. Over oude mannen gesproken. Vierduizend jaar geleden hadden de Egyptenaren al bijenkorven, eeuwenlang hielden mensen honingbijen bij huis of boerderij. Dat heeft altijd goed gefunctioneerd. De huidige bloemarmoede is een groot probleem waarvan nu de insecten de gevolgen ondervinden, en op termijn iedereen die van voedselbestuiving afhankelijk is. Wie de bijen en insecten wil helpen zaait bloemen en maait geen bermen.

Ik mocht een tijdje geleden mee met een excursie van een IVN-gids. Zij vertelde over haar vader die imker was. Hij leerde haar al over het belang van verschillende soorten wilgen voor bijen. Inmiddels is hij een oude man, maar ook een eeuw geleden was deze kennis er wel degelijk. De bijen in een bijenkast dragen kennis aan elkaar over, jonge bijen hebben andere taken dan oudere bijen. Voor veel imkers bieden hun bijenvolken inspiratie, samenwerken is daarbij de meest opvallende eigenschap van bijen. Laten we rond bio-diversiteit zorgen voor kennisoverdracht en voor samenwerking. En blijf genieten van een potje echte honing op zijn tijd.

Tekst: Feikje Breimer

Foto's: Abe Maaijen

Feikje is hoofdredacteur van het blad *Bijenhouden* van de NBV.

Bij de NBV zijn 8500 imkers aangesloten uit heel Nederland.

Een zeldzame soort

Al 40 jaar IVN in Hardenberg/Gramsbergen, waarvan minstens 24 jaar betrokkenheid bij het natuuractiviteitencentrum De Koppel. Een centrum dat uniek is in het hele land, dat durf ik best te zeggen, want ik heb er inmiddels veel gezien. Zo'n groot centrum voor een gemeente van onze omvang is bijzonder. Maar ook de diversiteit van de betrokken 'groene groepen' zie ik zelden elders. En die trots mogen jullie ook hebben!

In mijn kast staat een map van Gerrit Litjens, destijds van de gemeente Hardenberg: 'persoonlijk dossier', staat op de rug. Het is een historische reis van documenten, tekeningen en gespreksverslagen die de totstandkoming van De Koppel beschrijven. Die beginnen met vergaderingen van het Platform Natuur en Milieu Hardenberg/Gramsbergen, waar de groepen waaronder IVN in deelnemen maar waar ik ook zie verschijnen: Wiebe Tolman, lid bouwteam NAC namens de groepen. Wiebe was ook jarenlang een markant IVN-voorzitter, dus jullie stonden letterlijk aan het fundament. Hij maakte als lid van de werkgroep 'Buitengebeuren' (dat staat er echt) ook het tuinontwerp met Roel Scherjon.

De Hardenbergse IVN afdeling was en is een van de grootste van Nederland. Alweer uniek.

Altijd bleven jullie betrokken bij ons programma, bij kindermiddagen, bij lezingen, bij exposities, excursies en allerlei andere activiteiten. De herfsttafel met paddenstoelen is berucht, vooral de lucht na enkele dagen...!

De landschapsonderhoudsploeg heeft ook heel wat werk verzet, en doet dat nog. En natuurlijk zijn jullie aanwezig in het platform van de groene groepen, dat andere fundament onder ons bestaan. Waar ook wel eens pittige tegenstellingen waren.

Diverse IVN'ers hebben in het Koppelbestuur gezeten. En de huidige voorzitter zat ooit op mijn stoel!

Er is wel een en ander veranderd, in de manier waarop in De Koppel gewerkt wordt, en ook het gebouw en de Koppeltuyn zijn drastisch uitgebreid. Maar zonder jullie in ons fundament zou dat niet gaan.

Samen hebben we iets zeldzaams gecreëerd. En daar houden wij natuurliefhebbers van. Hopelijk gaan we nog lang samen door. Gefeliciteerd!

Ans Naber

Directeur NAC De Koppel

Ans Naber

Directeur

Tel. 0523 273388

Mob. 06 38933855

www.dekoppel.com

Vechtstraat 8, 7772 AX Hardenberg

Aanw. op dinsdag t/m donderdag

Nestkastwerkgroep

Sinds 1988 is de nestkastwerkgroep actief. De doelstelling is het bieden van nestgelegenheid, met name aan de klein hollenbroeders, in gebieden met relatief weinig “natuurlijke” nestgelegenheid. De nestkasten worden relatief laag geplaatst aan de boom op een hoogte waar iedereen erin kan kijken. De gedachte is dat er zo minder vernield wordt door de jeugd. In de boswachterij Hardenberg waren destijds nestkasten geplaatst zonder controle erop. Uit dit gemis ontstond de nestkastwerkgroep.

De resultaten vanuit het veld laten zien dat de kool- en pimpelmezen het meest gebruik maken van de kasten. Bonte vliegenvangers zijn vaak een goede derde en overige soorten die aangetroffen worden zijn: boomklever, matkopmees, glanskop, boomkruiper, ringmus en zwarte mees. Bij de controles zijn de resultaten per jaar wisselend. Dat heeft te maken met de weersinvloeden, gebieden waar veel gif in of op de gronden zit, hondenhaar als nestmateriaal met daarin gif van de vlooienbandjes, vernielingen door predatoren zoals marters, maar ook door spechten, eekhoorns en door de laatste maar niet de minste, mensen. Soms treffen de controleurs ook 'krakers' in de kasten aan zoals, horzels, muizen, bijen, spinnen en bijna altijd keldermotten. Goed schoonmaken in het najaar is dan ook een vereiste. Tevens is het noodzakelijk om de kleppen of deurtjes zo te vergrendelen dat predatoren ze niet kunnen open krijgen. Om de spechten af te houden worden op de opening van de kasten houten of plastic buisjes gemonteerd. Het ontmoedigt de spechten en de hollenbroeders kunnen nog steeds met gemak naar binnen. Geregeld komt het voor dat kasten totaal vernield worden aangetroffen of zelfs van de boom zijn getrokken. Soms met het broedsel er nog in. Dat kan maar door één soort gedaan zijn: de mens. Er staat nooit een naam bij, maar naar de soort vernielers hoeft je niet te raden.

Gelukkig komen vele broedsels wel volledig uit. Het is een mooie beleving om het wonder van 14 jonge pimpelmezen in zo'n kast te zien. Boomklevers in een gebied zijn altijd bijzonder. Een nest van bladeren en hun toegang metselen ze zo ver dicht zodat ze er nog net in kunnen. Bonte vliegenvangers komen iets later. Om te zorgen dat ze toch nog huisvesting vinden bij aankomst wordt tot die tijd een kurk in de opening van de kast gedrukt. In enkele gevallen komt het tot een tweede broedsel. In de regel met minder kans tot slagen dan bij het eerste broedsel.

Gerrit en Geesje Lambers hebben jarenlang de coördinatie op zich genomen. Eén keer per jaar werd er vergaderd in de Koppel. Bevindingen werden uitgewisseld en geïnventariseerd hoeveel nieuwe nestkasten er nodig waren in de 13 percelen. Gerrit Lambers zorgde daarna voor de nodige vervanging en nieuwbouw. Samen met Geesje verzamelde hij de gegevens en vatte dit samen in een keurig gedrukt nestkastverslag. De gegevens werden doorgegeven aan de Stichting Ornithologisch VeldOnderzoek Nederland (SOVON). Gerrit en Geesje zijn gestopt met hun werkzaamheden voor de nestkastwerkgroep en verdienen daar wel verdiende waardering voor.

De nestkastwerkgroep is momenteel op zoek naar mensen, die een gebied willen beheren en een persoon of personen die de coördinatie (wil)len verzorgen. Verwerking van de gegevens worden dit jaar gedaan door Julian Overweg en Jari Kampjes. Nestkasten worden door Marinus Oogjes gemaakt op de locatie aan de gemeentewerf. We zien dit als een tussenoplossing en hopen op aanvulling en leiding van onze werkgroep. Kandidaten kunnen zich wenden tot het bestuur van de IVN.

Nestkastenwerkgroep IVN

Leuk weetje

Wiebe legt in de Koppeltuon nog even uit dat het kaalvreten van de kardinaalsmuts door de stippelmot voor de plant geen kwaad kan. Er zit genoeg bladgroen in de stengels dat de struik in augustus/september weer helemaal is hersteld.

Kiemkracht

Een zaadje, meegevoerd door de wind, meelifkend op een dier, gedragen door stromend water of bewust gezaaid, kan uitgroeien tot een mooie plant, struik of boom. Na kieming volgt fragiele groei en, gevallen in goede aarde met voldoende zonlicht en water, komt de volle wasdom. Het vormt mede het landschap of kleurt de tuin. Bloemen sieren de huiskamer en vruchten en zaden dienen als voeding voor mens en dier. Het is een hele weg om te gaan, soms van één seizoen, decennia of zelfs eeuwen. Ontwikkeling en groei vergt tijd en geduld maar levert uiteindelijk heel veel op.

Soms is een gedachte, een idee of een vraag vergelijkbaar met het zaadje dat zijn levensweg gaat. Het kan resulteren in iets heel moois. Onze werkgroep is begonnen naar aanleiding van een vraag aan Wiebe Tolman. In 1995 vroeg boswachter Zwagerman van Staatsbosbeheer hem of hij met leden vanuit de IVN een paddenpoel wilde ontdoen van overtollige groei. Wiebe wierf mensen en trok zelf de stoute schoenen, in dit geval geleende lieslaarzen, aan. Amper in de poel voelde Wiebe nattigheid aan één zijde. De laars liep vol, maar het werk werd, ondanks deze tegenslag, uitgevoerd. Het leverde een schone poel op en voor Wiebe een paar popart sokken, één wit en de ander zwart van het modderwater.

Het werk beviel de mannen en ze vonden het jammer dat het maar voor één keer was. Zwagerman had nog wel klusjes en met eigen gereedschap en een kruiwagen, die tijdens het vervoer half uit de kofferbak stak, werden klussen geklaard. De kiem was ontsproten en het stammetjes kreeg uitlopers. De werkgroep was ontstaan en wekelijks werden werkzaamheden in de natuur verricht. Bomen werden handmatig omgezaagd en de stammen in lengterijen langs de rand van een perceel weggelegd. Arie Peters van SBB zag dit en opperde dat die stammen handel waren. Dat was niet tegen dovemansoren gezegd. Binnen de kortste keren werd het hout op de gemeentewerf gezaagd, gekloofd en als brandhout verkocht. Daar konden zagen, bijlen en overig gereedschap voor worden gekocht. Weer een nieuwe tak was gevormd.

Ondertussen groeide groep van oorspronkelijk 5 à 6 man en toen de gemeente het houden van een boomkwekerij opgaf, mocht de werkgroep gebruik maken van de schuren en het gebouwtje. Wiebe zorgde dat ook binnen de grotere groep alles goed verliep. Er kwamen vaste werktijden, roosters met werkzaamheden waar en wanneer en jaarlijks een gezamenlijk uitje als kers op de taart. De ontwikkeling bleef voortgaan en naast werkzaamheden voor SBB kwamen er werk voor de Gemeente Hardenberg en Het Overijssels Landschap bij. De organisatie stond en was gegroeid van een zaadje tot een grote tak binnen de IVN.

Met de drie organisaties ontstond veelvuldig overleg, waarbij veilig werken een hoge prioriteit had. Er volgde scholing en alleen gediplomeerden mogen motorzagen en bosmaaiers gebruiken. Daarnaast is goed onderhoud van de gebouwen en het werken volgens de specifieke regels van de opdrachtgevers gemeengoed geworden. Door het toenemen van het aantal natuurwerkers kwam ook natuurkennis binnen. Herman Hijink was bij uitstek een kenner van bloemen en planten. Cor te Velde deelde die passie met hem, maar was een specialist in het herkennen van vogelgeluiden. Herman en Wiebe, maar later ook andere natuurwerkers volgden de cursus voor natuurgids.

De groepsgrootte bestaat momenteel uit maximaal 25 personen. Daar is zowel op de gemeentewerf en in de natuur goed en verantwoord mee te werken. Bovendien kunnen er niet meer mensen in de kantine en die plek is ook heel belangrijk. Saamhorig en gezelligheid staan hoog in het vaandel. Is een lid jarig, dan wordt er uit volle borst gezongen; hard, zuiver of vals, maar altijd intens en gemeend. Jaarlijks is er een dagje uit, een soort schoolreisje. Het Borkener Paradies, Weltvogelpark Walsrode en park de Hoge Veluwe waren al eens bestemmingen. Mooie beloningen voor al het werk.

Wat begon als een eenmalige actie is gevormd tot een uitgebreide stam binnen de IVN. Een afdeling binnen de IVN, die begon met een jawoord van Wiebe Tolman en deze man heeft ruim 20 jaar de groep geleid. Hij is nog steeds, op 90-jarige leeftijd, werkzaam binnen onze gelederen. Met raad en daad staat hij aan ieders zij. De groep floreert als nooit tevoren, mede dankzij deze oprichter van de natuurwerkgroep, de onbetwiste stamvader van een wonderschone boom.

Marinus Benning
Gerard Timmerman
Werkgroep natuuronderhoud

IVN en het 1000 soortenjaar

Op initiatief van IVN Hardenberg-Gramsbergen en Natuuractiviteitencentrum De Koppel vond in 2019 het 1000-soortenjaar plaats in het Vechtpark te Hardenberg en gingen vele mensen op zoek om in één jaar tijd samen 1000 soorten Flora en Fauna te registreren binnen het gebied. Dit doel werd destijds behaald met 1.014 soorten, een hele prestatie.

In 2024 organiseren we wederom een 1000-soortenjaar met als kartrekkers IVN Hardenberg-Gramsbergen, Natuuractiviteitencentrum De Koppel en NICHE. We hopen dit jaar nog meer soorten te vinden door met een grote groep enthousiastelingen op (onder)zoek te gaan en door het betrekken van verschillende Groene Groepen en deskundigen. Het is mooi te ervaren hoe wij allen, met goede samenwerking, ver komen. Het is leerzaam te vergelijken wat er in 2019 werd gevonden en wat we dit jaar zullen ontdekken. Valt het op dat er soorten bijgekomen zijn of juist zijn afgenomen? En waardoor zal dat komen? Zijn er nieuwe soorten ontdekt? Dit kan mede komen doordat er nu ook onderzoek gedaan wordt naar andere soorten die in 2019 niet bekeken zijn, bijvoorbeeld de sieralgen.

Op het moment van schrijven (30-04-2024) staan er op Waarneming.nl al 668 soorten geregistreerd voor "Vechtpark1000", 2024. Om wat voorbeeld te benoemen: 108 vogelsoorten, 173 plantensoorten, 58 nachtvlinder- en microsoorten, 52 mossen en korstmossen.

De mossen- en korstmossenlijst zal zeer binnenkort uitbreiden, aangezien de BLWG (vereniging voor mossen- en korstmossenonderzoek Nederland) afgelopen zaterdag het Vechtpark heeft bezocht.

Wendy Langemaat.

Lepelaar

Foto: Bert Jonkhans 05-05-2019

Inkarnaatklaver

Foto: Julian Overweg 24-05-2019

Spinaziemot

Foto: Julian Overweg 22-10-2019

Gesnaveld klauwtjesmos

Foto: Jari Kampjes 21-12-2019

Platte wielwebspin

Foto: Gerwin Plaggenmarsch 20-02-2024

Staurostrum striatum

Foto: Wendy Langemaat 27-01-2024

Bolle stroommos

Foto: Miriam Gerrits 20-03-2024

Europese haas

Foto: Jan ten Brinke 30-03-2024

Kleine bandzweefvlieg

Foto: Jari Kampjes 01-04-2024

Neushoornkever

Foto: Ron Goosselink 06-04-2024

IVN Hardenberg jubileum – Vogelwerkgroep

In het kader van het jubileum kijken we vanuit de vogelwerkgroep terug op de historie van de vogelwerkgroep en de mooie waarnemingen en ontwikkelingen van de afgelopen jaren.

In februari 2016 is op initiatief van Johan Poffers en Julian Overweg de vogelwerkgroep opgericht omdat bij een grote IVN-afdeling als de onze een dergelijke werkgroep natuurlijk niet kan ontbreken. Tot aan de coronapandemie werd er maandelijks in De Koppel een vergadering gehouden waarbij de nieuwtjes en ontwikkelingen op vogelgebied werden besproken. Ook werd er dikwijls over projecten voor vogels gesproken. Zo is er in de laatste jaren o.a. een paal voor een visarend vanuit de werkgroep geregeld waar deze vogelsoort in de afgelopen jaren al regelmatig op trek gebruik van gemaakt heeft. Ook is er meegeholpen aan diverse tellingen, zoals de watervogeltelling langs de Vecht die inmiddels al meer dan 10 jaar wordt geteld door enkele leden van de vogelwerkgroep.

Tegenwoordig wordt er ook veelvuldig gebruik gemaakt van een appgroep waarin veel vogelliefhebbers uit deze regio verzameld zijn. Deze appgroep heeft als doel om elkaar op de hoogte te houden van bijzondere vogel-waarnemingen binnen (of soms net buiten) de gemeentegrenzen van de gemeente Hardenberg.

En bijzondere waarnemingen zijn er genoeg geweest! Er is een speciale Waarneming.nl-pagina aangemaakt voor waarnemingen in de gemeente Hardenberg waarbij niet alleen landelijke zeldzaamheden specifieke aandacht krijgen, maar ook vogels die juist zover in het binnenland, zelden tot nooit voorkomen: ivnhardenberg.waarneming.nl. Hiermee kunnen we goed zicht houden op de ontwikkelingen. Zo zijn er ooit soorten als een kuifduiker en strandleeuweriken waargenomen, terwijl de soorten landelijk niet zeldzaam zijn, maar toch wel heel zeldzaam zijn binnen de gemeente Hardenberg. Ook landelijk zeer zeldzame soorten als een Humes' bladkoning en een grijze wouw zijn de afgelopen jaren waargenomen in de gemeente. Enkelen hebben binnen de gemeente het geluk gehad om vale gieren te zien overvliegen en een kuifaalscholver trok ook veel bekijks. De vondsten van een poelsnip en een jaar daarvoor een steenarend, trokken zelfs van buiten de provincie nog vogelaars die de soort graag wilden zien.

Door de fanatieke groep vogelaars in de gemeente Hardenberg worden er jaarlijks wel rond de 200 verschillende soorten vogels waargenomen. Elk jaar verzorgen Jari en Lars Kampjes een overzicht waarin de vastgestelde bijzonderheden worden opgesomd.

Tekst Jari Kampjes en Julian Overweg

IVN Hardenberg jubileum – Insectenwerkgroep

In april 2016 is de nachtvlinderwerkgroep opgericht door Rutger Bremer, Julian Overweg, Ron Goosselink en John Roeden en die is inmiddels uitgegroeid tot de huidige insectenwerkgroep. Vanaf het begin is er met veel enthousiasme in de bijzondere wereld van de insecten gedoken. De voornaamste activiteiten zijn het inventariseren van nachtvlinders en andere insecten in de avond en nacht. Waar het begon met een leergierige groepje is de werkgroep inmiddels uitgegroeid tot een actieve werkgroep met een brede kennis van nachtvlinders en ook vele andere insecten.

Sinds 2018 wordt er tussen maart en oktober maandelijks genachtvlinderd in de Rheezermaten. Dit bijzondere gebied maakt het zeer interessant om nachtvlinders te inventariseren. Inmiddels zijn er al meer dan 600 nachtvlindersoorten in het gebied waargenomen! Ook is er regelmatig genachtvlinderd in gebieden als de heide van Boswachterij Hardenberg, het Vechtpark en de Oude afvalberg in Collendoorn.

Om onze kennis te verbreden wordt er samengewerkt met andere IVN-afdelingen; zoals de vlinderwerkgroep van IVN Deventer en die van IVN Zutphen. Dat brengt ons regelmatig in verschillende type gebieden, waarbij andere soorten waargenomen worden. Er zijn al vele bijzondere waarnemingen gedaan door de werkgroep. Zo zijn er al vrij veel (zeer) zeldzame trekvlinders in het gebied gezien bij nachtvlinderavonden. Ook werden er in 2018 meerdere Triangelbladrollers gevonden, een soort die al zo'n 25 jaar niet meer in Nederland was gezien! Door veranderingen in o.a. waterpeil in de Rheezermaten lijkt de soort het inmiddels daar moeilijk te hebben, maar gelukkig vinden we de soort inmiddels ook op andere plekken langs de Vecht.

In de meest zwoele avonden/nachten is het helemaal geweldig in de Rheezermaten. Doordat het gebied ook nog deels omringd wordt door loof- en naaldbos komen er vele soorten nachtvlinders voor. Zo hebben we ooit wel eens 211 verschillende soorten nachtvlinders op één avond/nacht op het doek gehad! Zeker van eind mei tot begin juli is de verscheidenheid enorm en komt het bij zeer gunstige omstandigheden wel voor dat de vogels alweer beginnen te fluiten en de zon weer voorzichtig verschijnt, als we nog aan het nachtvlinderen zijn.

Wilde planten werkgroep

Wanneer ik met onze werkgroep ben begonnen weet ik niet meer.

Wel weet ik dat eerst Peter Fleurke coördinator was.

Met Martha Deierkauf hebben we met zijn drieën nog een cursus wilde planten herkennen gevolgd in Zwolle. Georganiseerd door het IVN aldaar.

Nu is Marijke Hagg de coördinator.

Peter gaat nog altijd mee. En dat is heel fijn, want hij heeft het geduld om in boeken en met loep alle details van een plantje te benoemen zodat we de goede naam hebben.

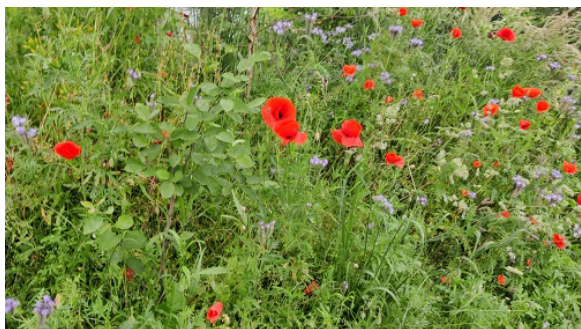
We gaan eens in de twee weken langs het Vechtdal park om mee te doen aan het 1000 soorten project.

De andere keer, we gaan om de twee weken en bezoeken dan een gebiedje in Hardenberg of erbuiten.

Ik vind het heel fijn om naar wilde planten te zoeken. Met een groepje andere liefhebbers.

Heerlijk in de natuur, de liefde voor wilde planten te delen, als je iets bijzonders ontdekt.

Janny Leenheer

Icarus blauwtje op speerdistel

In de tuin bij Rinnie Termaat, 2019

Met Peter Fleurke

Nestkastjes controle

Aantal jaren geleden vroeg Herman Hijink me hem te helpen met de nestkastjes op camping de Zandstuve.

Hij was 80 en dacht, als ik een paar jaar aan Janny laat zien hoe of wat dan kan ik het aan haar overdragen. En zo ging het. Niet alleen vertelde Herman alles over de vogels maar ook over de eerste wilde bloemen. En of er misschien een uil ergens zat. Hij leerde me over de koolmezen en pimpelmezen. We hadden een jaar een gekraagde roodstaart. Wat was het fijn om dit met hem te doen. Heb er een mooie herinnering aan.

Na een paar jaar samen droeg hij het over aan mij en Martha. Eerst de nestjes schoonmaken. En eventueel een nieuw kastje met hulp van Marinus Oogjes ophangen. Dan rond begin april kijken of er al activiteiten zijn. Mosjes, veertjes. Dan het eerste eitje. Dat is zo bijzonder. Daar word je zo gelukkig van! Na een tijdje 9 of 11 eitjes. En dan die moeder die erop zit! Wat moet je. Weg jij! Ja, maar ik wil je eitjes tellen! Soms vliegt ze zelf weg, de andere vogel laat zich niet verjagen. Dan kijken we een week later.

Dan weer zo'n geluksgevoel!
De eerste jongen.
Later een nest vol jongen.
Die bekkies, zo van o we krijgen eten.

Op de camping begint het begin mei tijdens de eerste vakanties al vol te lopen met kampeersers. Sommigen kijken op en je ziet ze denken wat moet dat achter mijn caravan. Dus vertel wat we doen. En als er

eitjes in liggen of jongen laat ik ze even kijken. Ze zijn net zo ontroerd als wij. We hopen nog jaren door te kunnen gaan!

Wat kan ik zeggen over de stand van zaken in de afgelopen jaren dat wij de vogels in de nestkastjes volgen. Wij vinden dat er minder gelegd wordt. Nu is er op de camping een grote verbouwing geweest twee jaar geleden. En zijn er bomen met kastjes verdwenen voor een groot restaurant en nieuwe receptie. Ik denk wel 8 kastjes minder dan toen ik begon met Herman. Het is er drukker geworden en ook valt op dat er wel nestjes zijn gemaakt maar er zijn geen eitjes in gelegd. En in flink wat kastjes is zelfs geen nest gemaakt. Volgend jaar nieuwe poging.

Martha Deierkauf en Janny Leenheer

De Kievit

Als gepensioneerd heb ik na mijn werkzame leven in de Chemie als Proces Technoloog en onderzoeker veel tijd voor mijn hobby: Natuurfotografie en alles wat daarmee samengaat.

Dit jaar gaat mijn bijzondere interesse uit naar het wel een wee van de Kievit tijdens het broedseizoen. Het gaat slecht met de weidevogels...!? Een zin die je vaak hoort en je hoort vele redenen m.b.t. de mogelijke oorzaken. Een van die oorzaken die veel wordt genoemd is "Droogte". Dit jaar zijn we in staat om te zien wat een overvloed aan neerslag tot gevolg heeft op de kievit tijdens het broedseizoen. Ik volg daarvoor een tweetal nesten die op een stuk bouwland liggen aan de dijk die het Vechtpark scheidt van de akkers op het Holt omgeving Amaliabrug.

De akkers kunnen tot begin mei niet bewerkt worden omdat de overvloed van water nog steeds aanwezig is. Een perfect biotoop voor de

kievit tijdens het broedseizoen en vooral voor de jonge pullen die dan genoeg voedsel kunnen vinden.

Vanaf eind maart zijn de nesten al voorzien van 4 eieren en kan het broeden beginnen. Eind april lopen er 8 jonkies rond die bewaakt worden door de ouders. Kraaien, Roeken, Meeuwen, Torenvalkjes, Reigers en andere jagers worden keer op keer verjaagd uit het gebied. Een schitterend gezicht als deze luchtgevechten plaats vinden. Al die tijd moeten de jonge pullen hun kostje zelf bij elkaar scharrelen, want als echte nestvlinders worden ze niet door de ouders gevoerd. Kou, regen en hagelbuien vergezeld van een ijzige wind worden weerstaan door te schuilen onder moeders vlerken.

Nu een 3-tal weken later zijn de pullen al bijna halfwas en alle 8 scharrelen nog steeds rond vlak bij hun oude nest locatie. Vanaf de dijk kunnen de vele wandelaars er van genieten want ze bevinden zich vaak langs de slootrand direct aan de dijk. Prachtig zoals mens en natuur dan zo samengaan. Ook is het fantastisch mooi hoe de natuur haar eigen gang gaat zonder dat er ook maar menselijke beheersmaatregelen noodzakelijk zijn. Water is de natuurlijke levensbehoefte voor alles wat leeft en groeit. Indien aanwezig dan floreert de natuur in volle glorie voor de weidevogel.

Dit jaar viert de IVN Hardenberg – Gramsbergen haar 40-jarig bestaan. Het lijkt er verdacht veel op dat de natuur daarop inspeelt door de aanwezigheid van de vele jonge kieviten. De overvloedige regenval in het voorjaar werkt positief mee omdat de akkers pas later in het seizoen bewerkt kunnen worden.

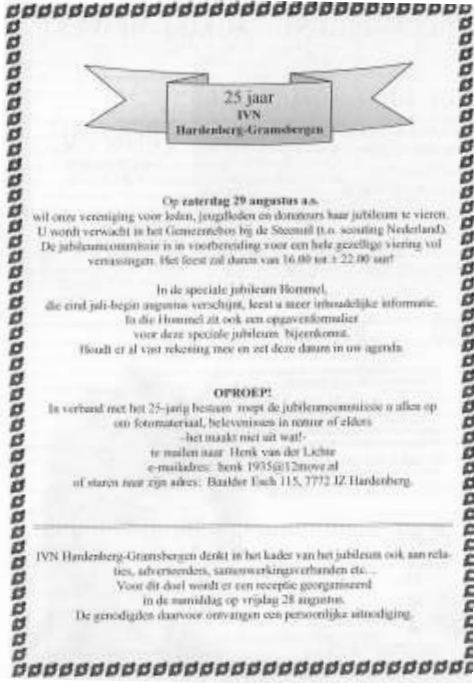
Meer zien van onze mooie natuur rondom Hardenberg dan is de Facebook-pagina: "Natuur in Hardenberg" een aanrader om al deze en andere fotobeelden te volgen.

Tekst en foto's: Jan ten Brinke

Uitnodiging 25-jarig feest

Een fotoimpressie en de uitnodiging voor het 25-jarig feest van 2009

Vogelweetje

De grote fregatvogel (*Fregata minor*) is een echte zeepiraat. Hij steelt namelijk vaak het voedsel wat andere vogels hebben opgedoken. Dit gedrag wordt ook wel kleptoparasitisme genoemd. Hoewel de fregatvogels boven zee leven en hun kostje opscharrelen, zullen ze zelf nooit in het water komen. Mocht dit wel eens gebeuren dan komen ze er niet meer uit en zijn ze ten dode opgeschreven. Ze hebben namelijk geen vetklier en daardoor wordt het verenpak direct vol water gezogen, zodat ze niet meer uit het water omhoog kunnen komen.. Ze pakken hun voedsel dus vanaf het wateroppervlak of ze pikken de buit in van Jan van Genten, zeesternen en andere vogels. Op Curacao zag ik dat de fregatvogels met meerdere exemplaren achter een vissersboot zweefden. Dit was voor de wachtende mensen aan de wal een teken dat de vissers goed hadden gevangen en een deel van de vis reeds op zee schoon maakten. Waarbij het afval over boord werd gekieperd en door de fregatvogels werd opgepikt. Een bijzondere eigenschap bij de fregatvogels is dat de mannetjes tijdens de balts een keelzak kunnen opblazen. Dit doen ze vooral om indruk te kunnen maken op een aanstaande bruid. De 5 soorten fregatvogels komen boven alle wereldzeeën voor, behalve in Europa. Toch is de Amerikaanse soort wel eens als dwaalgast waargenomen in Frankrijk en in Schotland.

Wiebe Tolman

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter / dagelijks bestuur

Jan van Hoek

Secretariaat / dagelijksbestuur

Vacant

Penningmeester / dagelijks bestuur

René de Groot

Algemeen lid

Wijnand Lodder

Ledenadministratie: Janny Leenheer

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar

e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaris:

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

De werkgroepen

Voor informatie over de werkgroepen, neem contact op met de afdelingssecretariaat

Tel: of mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl.

Werkgroep Excursies

Jaap Muilwijk

Werkgroep Insecten en nachtvlinders

Julian Overweg en Jari Kampjes

Werkgroep Landschapsonderhoud

Marinus Benning en Gerard Timmerman

Werkgroep Nestkasten

Jari Kampjes en Julian Overweg

Werkgroep Paddenstoelen

Lydia de Waard-Levöleger

Werkgroep Planten

Marijke Hagg

Werkgroep Vogels

Jari Kampjes en Julian Overweg

Werkgroep Zoogdieren

Thirza Wesselink

Contactpersoon Jeugd

In samenwerking met De Koppel

Hout voor de open haard

HOUTPRIJZEN 2024

	Cat. A	Cat. B	Cat. A	Cat. B
	1 m3	1 m3	1 ½ m3	1 ½ m3
Derden	€ 80,00	€ 70,00	€ 120,00	€ 105,00
IVN-lid	€ 75,00	€ 65,00	€ 115,00	€ 100,00

Categorie A: Eik, Beuk, Am. Vogelkers, Acacia, Fruitboom.

Categorie B: Els, Populier, Es, Berk. Iep, etc.

Prijzen zijn afgerond op vijftallen

Bezorgen aan huis (gestort geleverd) per vracht:

Hardenberg € 12,50

Gramsbergen, Dedemsvaart € 17,50

Bel voor informatie en prijzen: Bert Tip, 0523-266474

Afhaalpunt: "De Steenuil", Bosweg te Hardenberg

Zolang de voorraad strekt

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67 Aneveenseweg 34
Hardenberg Ane/Gramsbergen

Ane Brood - Koek - Specialiteitenbakkerij Slatman Hardenberg

Herbers

T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

"DE GROOTSTE KAMPEERWINKEL VAN OVERIJSSSEL!"

4000M²

KAMPEER & OUTDOOR REILING

Kampeer en outdoor Reiling
Loswal 2, 7772TT Hardenberg
0523 260398, info@kampeerenoutdoorreiling.nl
www.kampeerenoutdoorreiling.nl

Bomen snoeien?

Vraag een vrijblijvende offerte aan

- ☒ Snoeien
- ☒ Kappen
- ☒ Aanplant
- ☒ Boomveiligheidscontrole
- ☒ Advies

Pothofweg 4
7785 JB Anevelde
06-53218633
www.muilwijkboomverzorging.nl

Rots en Water programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen of individueel.
Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Stavast COACHING

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Steenuil

Foto: Martha de Jong-Lantink

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Met ingang van 1 januari 2023 ontvangen de leden 2 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel". Daarnaast ontvangt u 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven: € 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschap duurt minimaal één jaar. Het lidmaatschapsjaar loopt van de datum van inschrijving tot één jaar daaropvolgend. Het wordt automatisch met een jaar verlengd.

U kunt het lidmaatschap tot een maand voor het lidmaatschap afloopt opzeggen.

Dat kunt u doen bij het landelijk IVN t.a.v servicedesk, PB 20123, 1000 HC Amsterdam of bij Janny Leenheer, ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

E-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.